

ОПИС
навчальної дисципліни «Проблеми української дериватології»
на 2 семестр 2019–2020 н.р.

Ступінь вищої освіти – третій (освітньо-науковий) рівень
Галузь знань – 03 Гуманітарні науки
Спеціальність – 035 Філологія (Українська мова)

1. Загальна характеристика дисципліни

Загальний обсяг дисципліни – 4 кредити ЄКТС.

Статус дисципліни – вибіркова.

Факультет – філологічний.

Кафедра – української мови

Рік підготовки – 1; семестр – 2; вид підсумкового контролю – залік.

Викладач: доктор філологічних наук, професор Кушлик О. П.

Дані про вивчення дисципліни

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг дисципліни	Кількість годин						Курсова робота	Вид семестрового контролю	
				Аудиторні заняття					Самостійна робота		Залік	Екзамен
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття				
Очна	I	2	4/120	46	16	-	30	-	74	-	+	-
Заочна	I	2	4/120	12	4	-	8	-	108	-	+	-

2. Зміст лекційного матеріалу

Дериватологія (словотвір) як розділ мовознавчої дисципліни: об'єкт вивчення, проблематика, система наукових понять і термінів, методів та прийомів дослідження. Місце дериватології (словотвору) серед інших лінгвістичних дисциплін. Поняття похідності в словотворі. Визначення напрямку похідності. Двокомпонентність похідного слова. Сутність словотвірної семантики, особливості її структурування та співвідношення з лексичною і граматичною семантикою. Словотвірна структура слова.

Засади формування формантоцентричної дериватології. Словотворчий формант як детермінатор класифікації, систематизації й науково-лінгвістичній інтерпретації дериватів, їх структури, семантики, функціонування. Комплексні словотвірні одиниці в межах формантоцентричного аспекту вивчення дериватології: словотвірна пара, словотвірний ланцюжок, словотвірний тип, словотвірний клас, словотвірна категорія, словотвірний розряд.

Способи словотворення. Спосіб словотворення як чинник систематизації утворення слів. Різні підходи до визначення способів творення. Традиційна класифікація способів творення. Концепція виокремлення способів творення Івана Ковалика.

Теоретичні засади основоцентричної дериватології. Твірна основа як типологізувальний чинник систематизації матеріалу. Комплексні словотвірні одиниці в межах основоцентричного підходу до аналізу словотвірних процесів. Взаємопов'язаність і взаємозумовленість формантоцентричного і основоцентричного аспектів дериватології.

Словотвірна парадигма як комплексна словотвірна одиниця основоцентричної систематизації фактичного матеріалу. Концептуальні підходи визначення словотвірної парадигми у мовознавстві. Типи словотвірних парадигм. Параметризація словотвірних парадигм. Принципи виокремлення вершин словотвірних парадигм.

6. **Основоцентричні дослідження в лінгвоукраїністиці.** Словотвірна парадигматика іменників. Типологія словотвірних парадигм прикметників. Словотвірна парадигматика дієслів

3. Перелік тем практичних занять

№ з.п	Тема практичного (лабораторного, семінарського) заняття
	Загальні теоретичні питання словотвору
1.	Дериватологія (словотвір) як розділ мовознавчої дисципліни: об'єкт вивчення, проблематика, система наукових понять і термінів, методів та прийомів дослідження. Місце дериватології (словотвору) серед інших лінгвістичних дисциплін. Поняття похідності в словотворі. Визначення наряду похідності. Двокомпонентність похідного слова.
2.	Дериватологія (словотвір) як розділ мовознавчої дисципліни: об'єкт вивчення, проблематика, система наукових понять і термінів, методів та прийомів дослідження. Сутність словотвірної семантики, особливості її структурування та співвідношення з лексичною і граматичною семантикою. Словотвірна структура слова.
	Основи формантоцентричного підходу до аналізу словотвірних процесів
3.	Засади формування формантоцентричної дериватології. Словотворчий формант як детермінатор класифікації, систематизації й науково-лінгвістичній інтерпретації дериватів, їх структури, семантики, функціонування. Комплексні словотвірні одиниці в межах формантоцентричного аспекту вивчення дериватології: словотвірна пара, словотвірний ланцюжок, словотвірний тип, словотвірний клас, словотвірна категорія, словотвірний розряд.
4.	Способи словотворення. Спосіб словотворення як чинник систематизації утворення слів. Традиційна класифікація способів творення.
5.	Твірна основа як типологізувальний чинник систематизації матеріалу. Комплексні словотвірні одиниці в межах основоцентричного підходу до аналізу словотвірних процесів. Словотвірне гніздо, його особливості структури та параметри.
6.	Словотвірна парадигма як комплексна словотвірна одиниця основоцентричної систематизації фактичного матеріалу, її види, структурні особливості та параметри.
7.	Словотвірна парадигматика іменників в українській мові.
8.	Словотвірна парадигматика прикметників в українській мові.
9.	Типологія словотвірних парадигм дієслів в українській мові

4. Самостійна робота аспіранта

Самостійна робота здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії з навчальної дисципліни «Проблемні питання дериватології» передбачає опрацювання теоретичного матеріалу; виконання індивідуального завдання; підготовку до написання самостійної роботи; підготовку до складання заліку.

5. Оцінювання результатів навчання

Оцінювання навчальних досягнень аспірантів денної форми навчання

II семестр									
Поточна успішність Практичні заняття						Самостійна робота	Індивід. завдання	Сума	
1	2	3	4	5	6				
50						40	10	100	

Бали за поточну успішність у кінці семестру нараховуються за формулою $x = A/n \cdot 10$, де А – сума усіх поточних оцінок, включаючи оцінки «2», а n – їх кількість (не менше

трьох). Кількість балів x заокруглюються до цілих. Якщо середня оцінка $A/n=2,5$, то кількість балів, які отримає студент на підставі оцінок поточного контролю, дорівнюватиме нулю ($x=0$).

Рекомендована література

1. Бойко В. М., Давиденко Л. Б. Граматика української мови : Морфеміка. Словотвір. Морфологія : [навч. посіб.] / В. М. Бойко, Л. Б. Давиденко. – К. : Академвидав, 2014. – 248 с.
2. Вакарюк Л. О. Український словотвір у термінах : [словник-довідник] / Л. О. Вакарюк, С. Є. Панцьо. – Тернопіль : Джура, 2007. – 260 с.
3. Валюх З. О. Словотвірна парадигматика іменника в українській мові : [монографія] / З. О. Валюх. – К. ; Полтава : АСМІ, 2005. – 356 с.
4. Возний Т. М. Словотвір дієслів в українській мові у порівнянні з російською та білоруською / Т. М. Возний. – Львів : Вища шк., 1981. – 187 с.
5. Вихованець І. Теоретична морфологія української мови / Іван Вихованець, Катерина Городенська; [за ред. І. Вихованця]. – К. : Пульсари, 2004. – 400 с.
6. Горпинич В. О. Українська словотвірна дериватологія : [монографія] / В. О. Горпинич. – Дніпропетровськ, 1998. – 189 с.
7. Горпинич В. О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія / В. О. Горпинич. – К. : Вища шк., 1999. – 207 с.
8. Грещук В. Український відприкметниковий словотвір / Василь Грещук. – Івано-Франківськ : Плай, 1995. – 208 с.
9. Грещук В. Нариси з основоцентричної дериватології / Василь Грещук, Роман Бачкур та ін.; [за ред. Василя Грещука]. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2007. – 348 с.
10. Грещук В. Студії з українського мовознавства : [вибрані праці / упор. Роман Бачкур]. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2009. – 520 с.
11. Земская Е. А. Современный русский язык. Слововообразование / Е. А. Земская. – М. : Просвещение, 1973. – 304 с.
12. Карпіловська Є. А. Суфіксальна підсистема української літературної мови : будова та реалізація. – К. : ІЗМН, 1999. – 297 с.
13. Клименко Н. Ф. Система афіксального словотворення сучасної української мови / Н. Ф. Клименко. – К. : Наук. думка, 1973. – 187 с.
14. Клименко Н. Ф. Словотворча структура і семантика складних слів у сучасній українській мові / Н. Ф. Клименко. – К. : Наук. думка, 1984. – 251 с.
15. Клименко Н. Ф. Словотвірна морфеміка сучасної української літературної мови / Н. Ф. Клименко, Є. А. Карпіловська. – К., 1998. – 161 с.
16. Ковалик І. І. Вчення про словотвір. Вибрані праці / [упор. та автор передм. Василь Грещук]. – Івано-Франківськ–Львів : Місто НВ, 2007. – 404 с.
17. Кушлик О.П. Омоніми незмінних класів слів : [словник-довідник] / О. П. Кушлик. – Дрогобич : Коло, 2007. – 100 с.
18. Кушлик О. П. Словотвірна парадигматика похідних дієслів в українській мові : [монографія] / О. П. Кушлик. – Дрогобич : Коло, 2015. – 384 с.
19. Лесюк М. П. Транспозиція, мутація та модифікація значення твірного слова / М. П. Лесюк // Мовознавство. – 1987. – № 3. – С. 34–39.
20. Лесюк М. П. Дослідження словотвору на рівні словотвірних гнізд / М. П. Лесюк // Вісник Прикарпатського нац. ун-ту ім. В. Стефаника. Філологія. – Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпатського національного університету, 2007. – Вип. 15–18. – С. 212–216.
21. Олексенко В. П. Словотвірні категорії іменника : [монографія] / В. П. Олексенко. – Херсон : Айлант, 2005. – 336 с.
22. Плющ М. Я. Граматика української мови : У 2-х ч. Ч. 1 : Морфеміка. Словотвір. Морфологія / М. Я. Плющ. – К. : Вища шк., 2005. – 286 с.

23. Словотвір сучасної української літературної мови / [за ред. М. А. Жовтобрюха]. – К. : Наук. думка, 1979. – 407 с.
24. Соколова С. О. Префіксальний словотвір дієслів у сучасній українській мові : [монографія] / С. О. Соколова. – К. : Наук. думка, 2003. – 283 с.
25. Сучасна українська літературна мова : Морфологія / [за заг. ред. І. К. Білодіда]. – К. : Наук. думка, 1969. – 583 с.
26. Сучасна українська літературна мова : [підруч. для студ. філолог. спец. вищ. навч. закл. / за ред. А. П. Грищенка]. – К. : Вища шк., 2002. – 439 с.
27. Сучасна українська літературна мова : Морфологія. Синтаксис : [підруч.] / А. К. Мосієнко, І. М. Арібжанова В. В. Коломийцева. – К. : Знання, 2010. – 376 с.
28. Тихонов А. Н. Проблемы изучения комплексных единиц системы словообразования / А. Н. Тихонов // Актуальные проблемы русского словообразования : сб. научн. статей. – Ташкент : Укитувчи, 1982. – С. 7–13.
29. Федурко М. Ю. Морфонологія відіменникового словотворення / М. Ю. Федурко. – К.; Дрогобич : Вимір, 2003. – 271 с.